

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 6.10.2010
KOM(2010) 553 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Aluepolitiikan panos Eurooppa 2020 -strategian mukaisessa älykkäässä kasvussa

SEK(2010) 1183

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Aluepolitiikan panos Eurooppa 2020 -strategian mukaisessa älykkäässä kasvussa

1. JOHDANTO

Tässä tiedonannossa esitetään aluepolitiikan rooli Eurooppa 2020 -strategian¹ toteuttamisessa älykkään kasvun alalla ja erityisesti sen lippulaiva-aloitteen ”Innovaatiounioni” täytäntöönpanossa. Kuten Eurooppa-neuvosto² toi esiin, aluepolitiikan avulla voidaan saada liikkeelle EU:n kasvupotentiaali edistämällä innovointia kaikilla alueilla siten, että varmistetaan samalla innovoinnille, t&k-toiminnalle, yrittäjyydelle ja tieto- ja viestintätekniikalle annettavan EU:n, valtakunnallisen ja alueellisen tuen keskinäinen täydentävyys. Aluepolitiikka on itse asiassa keskeinen väline muunnettaessa innovaatiounionin ensisijaisia tavoitteita käytännön toimiksi.

Sen avulla voidaan nimittäin luoda suotuisat olosuhteet innovoinnille, koulutukselle ja tutkimukselle ja kannustaa näin t&k- ja osaamiskeskeisiä investointeja ja siirtymistä suuremman lisäarvon toimintoihin. Se voi näin ollen auttaa siinä, että jäsenvaltiot ja alueet voittavat suuren haasteensa eli kykenevät lisäämään yritysten innovointivalmiuksia ja t&k-toimintaa ja vahvistamaan yritysten yhteyksiä korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin.

Alueilla on keskeinen asema, koska ne ovat innovointiprosessissa keskeisten korkeakoulujen, muiden tutkimus- ja koulutuslaitosten ja pk-yritysten ensisijaisia institutionaalisia kumppaneita, minkä vuoksi ne ovat erottamaton osa Eurooppa 2020 -strategiaa.

Tämä tiedonanto täydentää *innovaatiounionia* käsittelevää tiedonantoa, ja siinä vedotaan jäsenvaltioiden päättäjiin kaikilla tasoilla, jotta nämä investoisivat viipymättä suuremman osan nykyisellä ohjelmakaudella vielä käytettävissä olevista Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) resursseista älykkääseen kasvuun. Tässä asiakirjassa tarkastellaan ensin alueiden tilannetta t&k- ja innovaatiotoiminnan osalta sekä niitä resursseja, joita alueet ovat aikoneet investoida näille aloille. Tämän jälkeen siinä esitellään tärkeimpiä pyrkimyksiä vahvistaa t&k- ja innovaatiotoiminnalle EU:n aluepolitiikan puitteissa annettavaa tukea. Lopuksi esitetään joitakin konkreettisia ideoita toiminnan toteuttamiseksi.

2. ALUEELLINEN INNOVointIPOTENTIAALI JA SEN HAASTEET

Innovaatiounioni perustuu innovointiin laajasti käsitettynä. Käsitteen piiriin katsotaan kuuluvan niin uudet tai parannellut tuotteet ja prosessit kuin palvelut, uudet markkinointi-, brändäys- ja suunnittelutavat sekä uudenlaiset liiketoiminnan organisointitavat ja yhteistyöjärjestelyt. Innovointi ymmärretään yhä useammin avoimeksi järjestelmäksi, jossa eri toimijat tekevät yhteistyötä ja vaikuttavat toisiinsa.

¹ KOM(2010) 2020, Eurooppa 2020: Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia.

² Eurooppa-neuvosto EUCO 13/10 – 17. kesäkuuta 2010.

Innovoinnille annettavan julkisen tuen on mukauduttava tähän muutokseen, ja tutkimusta ja teknologiaa tukevien toimien täydennykseksi on edistettävä kaikkien sidosryhmien välistä avointa yhteistyötä.

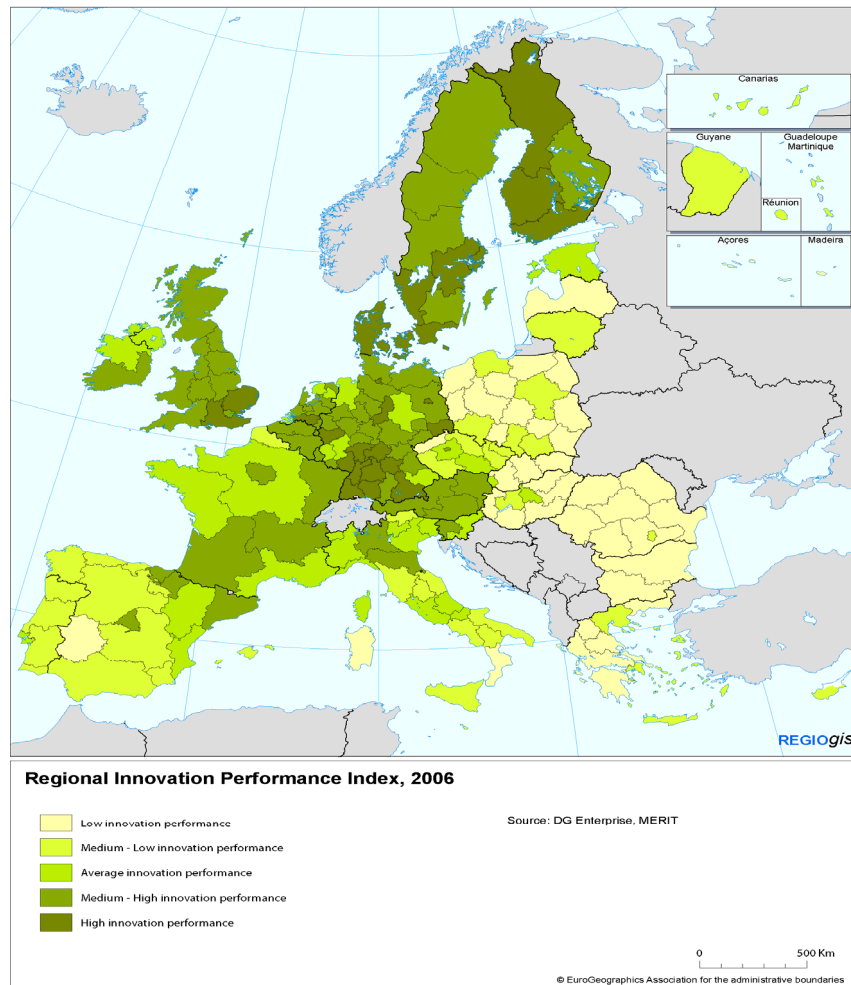
Tällainen tuki on perusteltua, sillä markkinavoimat eivät aina voi varmistaa investointien riittävää rahoitusta pitkällä aikavälillä. Syynä tähän ovat yhteiskunnallisen ja yksityisen tuoton erot, epävarmat lopputulokset, tiedon epäsymmetrisyys ja järjestelmän toimimattomuus (esimerkiksi tehoton sääntely). Julkiset toimet ovat yhtä tärkeitä muutoksen helpottajina. Maantieteellisesti innovaatiotoiminta vaihtelee kuitenkin huomattavan paljon. Tietyt alueet kilpailevat maailmanlaajuisesti teknologian kehityksen eturintamassa, kun taas toiset ponnistelevat päästäkseen lähemmäs kärkeä omaksumalla ja mukauttamalla innovatiivisia ratkaisuja omaan tilanteeseensa (tätä kutsutaan ”innovaatiokuiluksi”). Strategia ja toimet on julkisen tuen avulla räätälöitävä vastaamaan tätä moninaisuutta.

2.1. Alueellinen monimuotoisuus yhteisen tavoitteen eli älykkään kasvun edistäjänä

Eurooppa 2020 -strategiassa tavoitteeksi asetetun älykkään kasvun saavuttaminen edellyttää, että EU:n alueiden täysi innovointipotentiaali otetaan käyttöön. Innovointi on tärkeää kaikkien alueiden kannalta: edistyneet tarvitsevat sitä pysyäkseen kärjessä ja vähemmän kehittyneet kiriäkseen välimatkaa umpeen.³

³ R. Wintjes, H. Hollanders, ”The regional impact of technological change in 2020”.

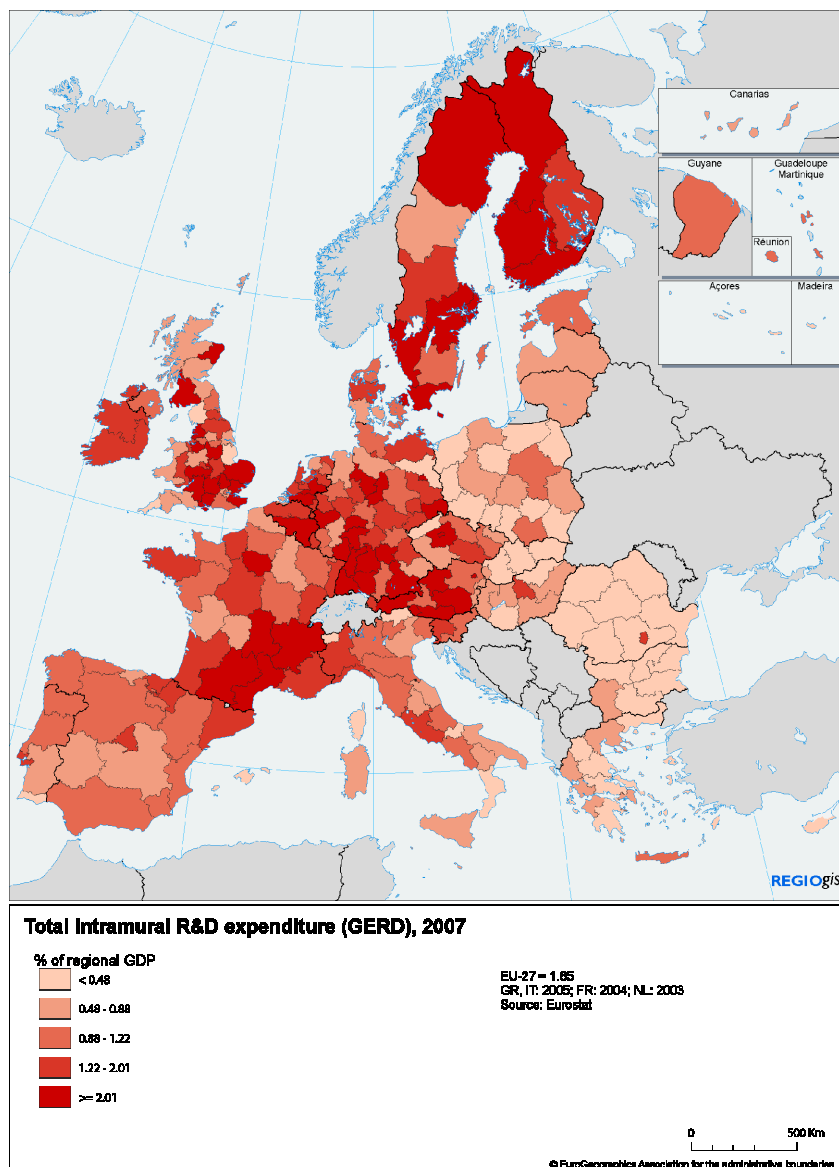
Kartta 1: Innovoinnin alueellinen tehoindeksi

Alueiden osaamis- ja innovointivalmiudet riippuvat monista tekijöistä – yrityskulttuurista, työvoiman ammattitaidosta, oppilaitoksista, innovaatiotoiminnan tukipalveluista, teknologiansiirtomekanismeista, t&k-toiminnan ja tieto- ja viestintätekniiikan infrastruktuurista, tutkijoiden liikkuvuudesta, yrityshautomoista, uusista rahoituslähteistä ja paikallisesta luovasta potentiaalista. Olennaisen tärkeä on myös hyvä hallintotapa. T&k- ja innovaatiotoiminnan intensiteetti vaihtelee huomattavasti eri puolilla EU:ta, kuten innovoinnin alueellinen tehoindeksi (katso kartta 1) osoittaa. Se on monet näistä tekijöistä yhteen kokoava yhdistelmäindikaattori.

Tavoitteena on saada t&k-menojen osuus BKT:stä 3 prosenttiin, minkä toteutuminen sekkin vaihtelee alueiden välillä huomattavasti. EU:n alueista ainoastaan 27 eli noin kymmenesosa on päässyt tähän tavoitteeseen (katso kartta 2). Kasaantumisvaikutuksen vuoksi t&k-resurssit keskittyvät muutamille johtaville alueille (esimerkiksi Braunschweig Saksassa, jossa t&k-menot ovat lähes 7 prosenttia BKT:stä). Joillakin alueilla resursseja on puolestaan hyvin vähän (esimerkkinä Severen tsentralen Bulgariassa, jossa näiden menojen osuus on alle prosentin).

Kartta 2: T&K-menot

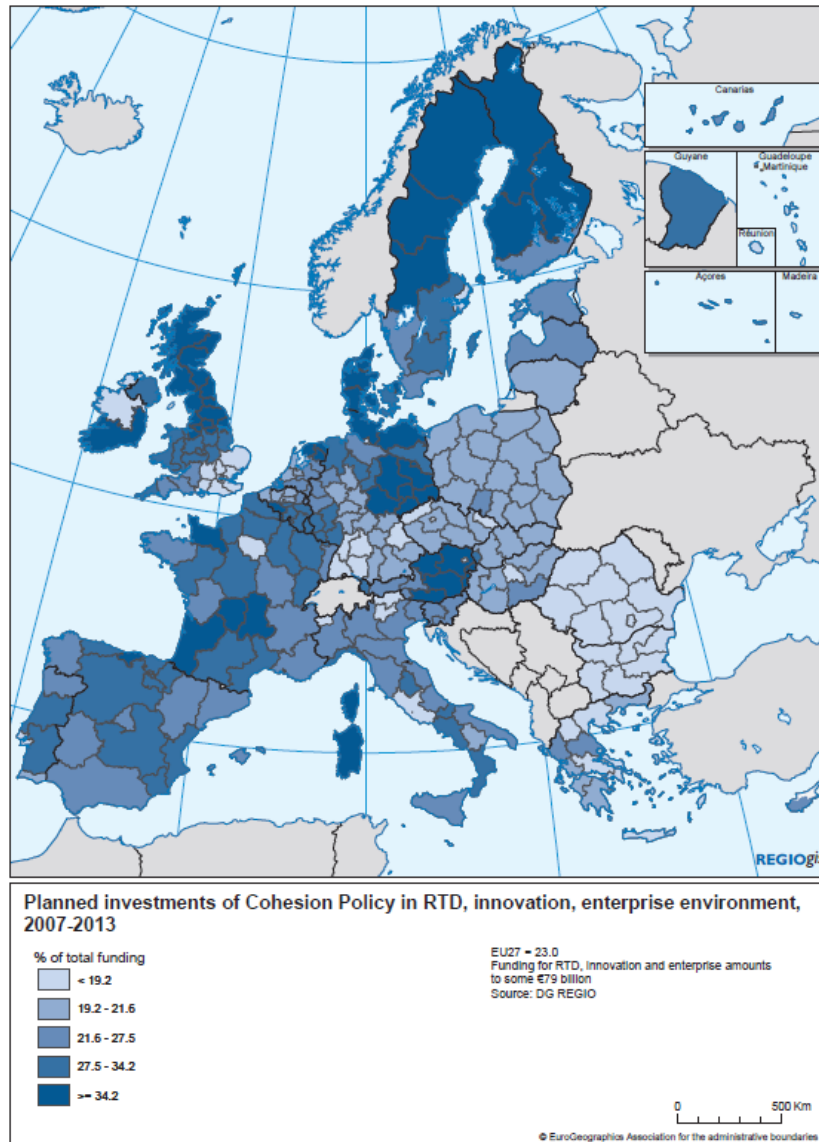

2.2. Aluepolitiikka älykkään kasvun tukena kaikilla alueilla

Jäsenvaltiot ja alueet ovat jo sitoutuneet älykkään kasvun tukemiseen huonosta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Näille toimintaloikoille on osoitettu lähes 86 miljardia euroa, joista EAKR rahoittaa kolme neljäsosaa (65 miljardia euroa).

Aluepolitiikan tuki tutkimukselle ja innovoinnille vaihtelee kuitenkin huomattavasti alueelta toiselle (katso kartta 3). Tuki on yleensä suurempaa edistyneimmillä alueilla, mikä vahvistaa innovaatiovetoisen kasvun aikaansaamaa positiivista kierrettä. Aluepolitiikkaa on toteutettava tiiviissä yhteistyössä kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman (CIP-ohjelma) ja seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman kanssa. Jälkimmäisen olisi edelleen keskityttävä tukemaan huippuosaamista, keskinäistä oppimista ja tutkijoiden ja yritysten EU:n laajuista yhteistyötä, kun taas aluepolitiikan painopisteenä olisi edelleen oltava sen varmistaminen, että kaikki alueet kykenevät omaksumaan ja hyödyntämään innovaatioita, jotta niistä aiheutuva hyöty leviäisi kautta EU:n ja auttaisi maksimoimaan unionin osaamispotentialia.

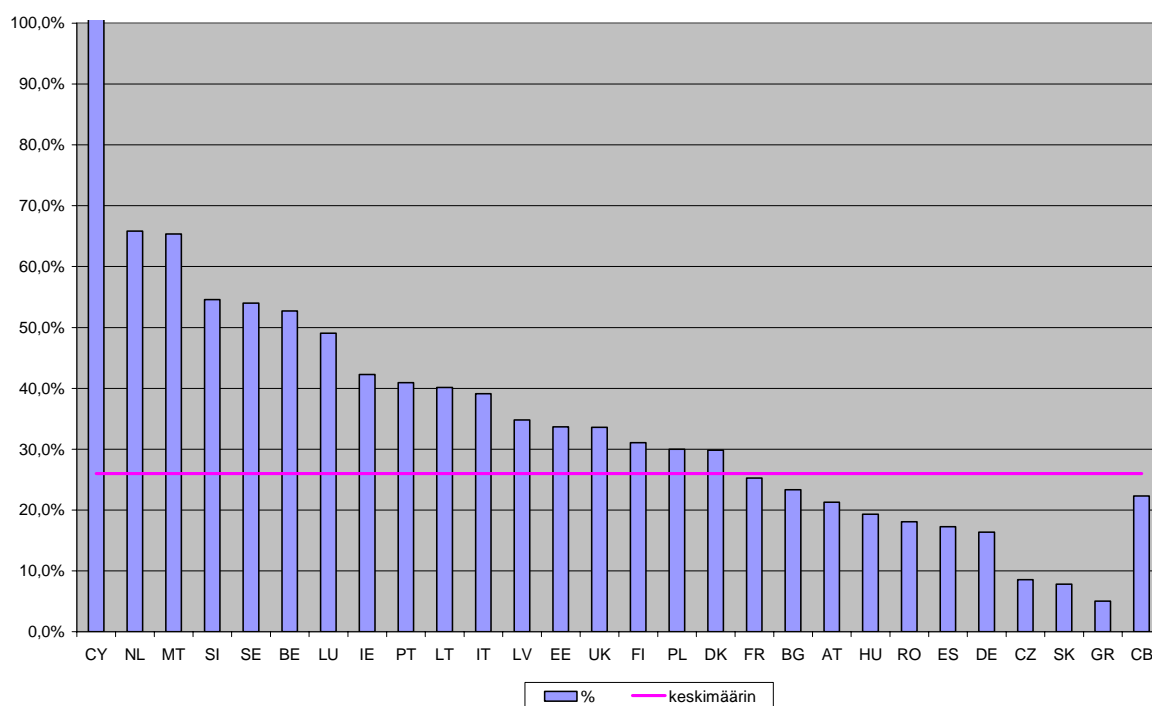
Kartta 3: Koheesiopolitiikan rahoitustuki t&k-toiminnalle ja innovoinnille 2007–2013

Tällä hetkellä ainoastaan 22 miljardia euroa eli 26 prosenttia EU:n aluepolitiikan puitteissa tutkimukseen ja innovointiin, yrittäjyys ja tieto- ja viestintäteknikka mukaan luettuina, alun perin käytettäviksi suunnitelluista 86 miljardista eurosta on kohdennettu hankkeisiin (tilanne syyskuussa 2009,⁴ katso kaavio 1).

⁴ KOM(2010)110, Koheesiopolitiikkaan liittyvä strategiaraportti 2010 vuosien 2007–2013 ohjelmien toteuttamisesta.

**Kaavio 1: Jäsenvaltioiden edistyminen innovointihankkeiden valinnassa
2007–2013**

Näin ollen on vielä tarpeen tehostaa täytäntöönpanoa, optimoida toimenpiteiden vaikutus, ohjata toimintaa uudelleen aloille, joilla alueilla on parhaat mahdollisuudet kehittää suhteellista etuaan, sekä maksimoida Eurooppa 2020 -strategian innovaatiunionia käsittelevän lippulaiva-aloitteen yhteydessä innovoinnin rahoitukseen käytettävien EU:n eri välineiden synergiavaikutukset.

3. EUROOPPA 2020 -STRATEGIA: EU:N ALUEPOLITIIKAN VAIKUTUKSEN VAHVISTAMINEN

Tarvitaan strategisia selvityksiä, jotta voitaisiin kartoittaa ne suuren lisäarvon toimet, jotka voivat parhaiten auttaa vahvistamaan tietyn alueen kilpailukykyä. Suurimman vaikutuksen aikaansaamiseksi t&k- ja innovointiresursseilla on tavoitettava kriittinen massa ja niihin on yhdistettävä toimenpiteitä, joilla parannetaan valmiuksia, koulutustasoa ja osaamisinfrastruktuuria.

Kansallisten ja alueellisten viranomaisten olisi näin ollen **kehitettävä älykkään erikoistumisen strategioita**, jotta aluepolitiikkaa voitaisiin yhdessä muiden unionin toimintalinjojen kanssa käyttää parhaalla mahdollisella tavalla.

Älykkään erikoistumisen strategioilla voidaan varmistaa julkisten varojen tehokkaampi käyttö ja piristää yksityisiä investointeja. Niillä voidaan auttaa alueita keskittämään resurssit muutamiin keskeisiin prioriteetteihin sen sijaan, että investoinnit levitettäisiin liian laajalti eri tutkimusaloille ja liiketoiminnan sektoreille. Niillä voi lisäksi olla keskeinen asema kehitettäessä monitasoista hallintoa yhdennetyille innovaatiopolitiikoille. Strategioiden on lisäksi liityttävä kiinteästi muihin politiikan osa-alueisiin, ja strategioita laadittaessa on

ymmärrettävä alueiden vahvuudet muihin alueisiin nähden⁵ sekä alueiden välisestä ja rajat ylittävästä yhteistyöstä saatava mahdollinen hyöty.

Kyseessä ei suinkaan ole ylhäältä päin annettu strategia, vaan strategia, jossa yritykset, tutkimuskeskukset ja korkeakoulut toimivat yhdessä alueen lupaavimpien erikoistumisalojen sekä innovointia haittaavien heikkouksien kartoittamiseksi. Strategiassa otetaan huomioon alueellisten talouksien erilaiset innovointivalmiudet. Johtavat alueet voivat investoida generisen teknologian edistämiseen tai palveluihin liittyvään innovointiin, kun taas muiden alueiden on usein hyödyllisempää investoida sen soveltamiseen tietyllä alalla tai toisiinsa liittyvillä aloilla.

Strategian kestävyys riippuu toimenpiteiden ajoituksesta ja koordinoinnista sekä hallinnosta ja siitä, miten sidosryhmät saadaan mukaan. Strategiaan on sisällyttävä mekanismeja strategiasta oppimiseksi erityisesti vertaisarviointien keinoin, ja näihin on saatava mukaan viranomaisia, alan toimijoita ja alueellisia sidosryhmiä. Älykkäässä erikoistumisessa on hyödynnettävä alueellista monimuotoisuutta, edistettävä yhteistyötä kansallisten ja alueiden rajojen yli ja avattava uusia mahdollisuuksia välttämällä pirstaloitumista ja varmistamalla vapaampi tiedonkulku kautta EU:n.

Mitä osatekijöitä tällaiseen strategiaan olisi ehdottomasti kuuluttava? Seuraavassa luetellaan joitakin ideoita, joita alueet voivat yhdistellä eri tavoin omaan tilanteeseensa sopivan strategian suunnittelemiseksi. Luettelon ei ole tarkoitus olla kaikenkattava.

3.1. Innovaatioklusterit alueellisen kasvun vauhdittajina

Klusterit ovat yritysten ja usein nimenomaan pk-yritysten alueellisia keskittymiä, jotka toimivat vuorovaikutuksessa toistensa ja asiakkaiden ja palvelun- ja tavarantoimittajien kanssa ja jotka usein jakavat keskenään erikoistuneita työntekijöitä, liike-elämän ja rahoituspalveluja sekä t&k- ja koulutusrakenteita. Klusterit ovat tärkeä osatekijä älykkään erikoistumisen strategioissa. Ne tarjoavat kilpailukykyä ja innovointia edistävän ympäristön. Niiden kehittämiseen annettava tuki on keskitettävä suhteellisten vahvuuksien aloille.

3.2. Innovaatiomyönteinen liiketoimintaympäristö pk-yrityksille

Kukoistava pk-yrityssektori on olennaisen tärkeä kasvun, työpaikkojen ja innovoinnin sekä näin ollen myös koheesion kannalta. Pk-yritykset ovat EU:n talouden kannalta keskeisiä, sillä EU:n noin 20 miljoonaa pk-yritystä vastaavat lähes 60 prosentista yksityissektorin arvonlisäyksestä ja kahdesta kolmasosasta sen työpaikoista. Niistä yli 92 prosenttia on alle kymmenen ihmistä työllistäviä mikroyrityksiä.⁶ Alueellisten ja kansallisten viranomaisten olisi tämän vuoksi tuettava innovaatiomyönteisiä liiketoimintaympäristöjä pk-yritysten – ja erityisesti t&k-intensiivisten pk-yritysten – auttamiseksi ja uusien yritysten luomista. EAKR:n toimintaa vuosina 2000–2006 käsitelleessä jälkiarvioinnissa todettiin, että vaikka tuen avulla luotiin ainakin miljoona työpaikkaa ja lisättiin tutkimus- ja innovaatioinvestointeja, on tarpeen laajentaa lainojen, oman pääoman ehtoisen rahoituksen ja muuntotyypisten rahoitusjärjestelyjen käyttöä.

⁵ Puheenjohtajavaltio Belgian esitys epävirallisessa kilpailukykyneuvostossa, heinäkuu 2010.

⁶ ”Innovation policy at regional level: Crafts and SME priorities for the new Innovation Strategy” – Käsiteollisuuden ja pienten ja keskisuurten yritysten eurooppalainen liiton UEAPME:n sihteeristön laatima tausta-asiakirja (2010).

3.3. Elinikäinen oppiminen tutkimus- ja innovointitoiminnassa

Useat EU:n korkeakoulut auttavat tutkimuksen kaupallisessa hyödyntämisessä lisäämällä opiskelijoiden yrittäjähenkä ja tekemällä yhteistyötä alueella toimivien yritysten kanssa innovoinnin alalla. Näin ne pääsevät kiinteämmin mukaan alueen taloudelliseen kehittämiseen. Tällaista toimintaa tarvitaan lisää.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT on ensimmäinen hanke, jolla pyritään parantamaan EU:n kilpailukykyä integroimalla täysimääräisesti toisiinsa korkea-asteen koulutus, tutkimus ja yritystoiminta (osaamiskolmio) tarkoituksena luoda ja edistää tasoltaan ja vaikutuksiltaan maailmanluokan innovointia. EIT:llä on näin ollen merkittävä tehtävä eurooppalaisen innovaatiotoiminnan edistäjänä.

Koulutus ja elinikäinen oppiminen, kuten Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeessa ”Nuoret liikkeellä” ja ”Uudet taidot uusia työpaikkoja varten” -aloitteessa todetaan, ovat olennaisen tärkeitä alueellisten innovointivalmiuksien kehittämisessä. Luovuuden, yrittäjyyden ja aloitteellisuuden kaltaisten poikkialaisten taitojen sisällyttäminen koulujen, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen opetussuunnitelmiin auttaa nuoria kehittämään innovointipotentiaalinsa täyteen mittaansa. EAKR:n olisi edistettävä useampia hankkeita, joilla tuetaan kaikentyypisten oppilaitosten ja yritysten tehokasta yhteistyötä.

3.4. Houkutteleva alueellinen tutkimusinfrastrukturi ja vetovoimaiset osaamiskeskukset

Tutkimusinfrastruktuurilla on olennainen merkitys osaamis pohjaisten innovointijärjestelmien kannalta. On kehitettävä kolmiosainen toimintamalli, jotta alueet voisivat helpommin toteuttaa täyden potentiaalinsa: i) kehitetään rakennerahastojen tuella maailmanluokan tutkimus- ja tieto- ja viestintätekninen infrastrukturi, joka nojautuu olemassa olevaan alueelliseen tieteelliseen huippuosaamiseen, ii) luodaan tutkimuslaitosten verkostoja maihin, joissa tutkimukseen on panostettu vähemmän, ja iii) kehitetään alueellisia kumppanuustoimia. Tältä osin on keskeistä kehittää edelleen tieto- ja viestintäteknikkaan pohjautuvaa sähköistä infrastruktuuria ja käyttää sitä, koska sen avulla voidaan yhdistää toisiinsa maantieteellisesti erilliset tutkimusryhmät ja helpottaa niiden välistä yhteistyötä samoin kuin jakaa tieteellisiä resursseja ja tietämystä.

Kansallisten ja alueellisten viranomaisten olisi erityisesti pohdittava, miten EU:n aluepolitiikalla voidaan myötävaikuttaa innovaatiounionia koskevalle lippulaiva-aloitteelle vuodeksi 2015 asetettuun tavoitteeseen eli saada valmiiksi tai käynnistettyä 60 prosenttia tutkimusinfrastruktuureja käsittelevän eurooppalaisen strategisen foorumin (ESFRI) tätä nykyä kartoittamasta tutkimusinfrastruktuurista.

3.5. Luovuus ja kulttuuriteollisuus

Voidakseen selviytyä kriisistä ja vastata pitkän aikavälin haasteisiinsa EU:n on voitava vankan teollisen perustan lisäksi luottaa ihmisten luovuuteen ja osaamiseen, hyvään hallintoon ja vahvoihin sosiaalisiin arvoihin eli solidaarisuuteen, ympäristönsuojeluun, avoimuuteen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Paikallis- ja aluetasolla vaikuttavalla kulttuuriteollisuudella ja luovan alan teollisuudella on strategiset edellytykset kytkeä luovuus ja innovointi toisiinsa. Ne voivat auttaa piristämään paikallista taloutta, edistää uutta toimintaa, luoda uusia ja kestäviä työpaikkoja, vaikuttaa merkittäväällä tavalla muihin teollisuudenaloihin ja lisätä alueiden ja kaupunkien

vetovoimaisuutta.⁷ Luovan alan teollisuus on näin ollen rakenteellisen muutoksen liikkeelle paneva voima monilla teollisuusalueilla ja maaseutualueilla. Sillä on mahdollisuudet uudistaa näiden alueiden taloutta ja auttaa muuttamaan alueiden julkista kuvaa.

Kulttuuriteollisuus ja luovan alan teollisuus olisi otettava osaksi aluekehitysstrategioita, jotta voidaan varmistaa, että kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja alueellisten, kansallisten ja Euroopan tason viranomaisten välille luodaan toimivia kumppanuuksia.

3.6. Digitaalistrategia

Euroopan digitaalistrategian tavoitteena on tuottaa kestäväää taloudellista ja sosiaalista hyötyä digitaalisista yhtenäismarkkinoista, jotka perustuvat nopeisiin internetsovelluksiin, ja avata pääsy verkkosisältöihin.

Aluepolitiikan tuki laajakaistalle vuosina 2000–2006 ja 2007–2013 on auttanut vähentämään sen käyttöönnotossa ilmeneviä eroja harvaan ja tiheään asuttujen alueiden välillä 67 prosentista vuonna 2004 24 prosenttiin vuonna 2008 ja maaseutu- ja kaupunkialueiden eroja laajakaistaliittymien saatavuudessa 33 prosentista vuonna 2004 28 prosenttiin vuonna 2007. Eroja on kuitenkin edelleen erityisesti maaseutualueilla: kaikista eurooppalaisista 94 prosenttia mutta maaseutuväestöstä vain 80 prosenttia kuuluu laajakaistaverkkojen piiriin.

Monilla alueilla on edelleen vaikeuksia investoida tieto- ja viestintäteknikkaan osoitettuja EAKR:n varoja (noin 4,4 prosenttia kokonaismäärästä), mikä johtuu osittain suunnitteluvaikeuksien puuttumisesta. Myös yksityisiä investointeja tieto- ja viestintäteknikkaan on lisättävä julkisiin menoihin kohdistuvien budjettirajoitteiden vastapainoksi. Koska tieto- ja viestintäteknikka on tärkeää innovointijärjestelmän kannalta, jäsenvaltioiden olisi pohdittava, miten EAKR:ää voitaisiin paremmin hyödyntää siten, että nopeutettaisiin Eurooppa 2020 -strategian laajakaistaliittymiin liittyvien tavoitteiden toteutumista (myös sen, että laajakaistaliittymä on kaikkien saatavilla). Tässä hyödynnettäisiin käytettävissä olevia eri teknologioita (kuitupohjaiset sekä adsl-, langattomat ja satelliittiyhteydet), jotka sopivat EU:n eri alueiden maantieteellisiin tarpeisiin ja haasteisiin.

3.7. Julkiset hankinnat

Julkiset hankinnat ovat keskeinen innovointia liikkeelle paneva voima, koska ne voivat auttaa innovatiivisia yrityksiä nopeuttamaan innovaatioiden saattamista markkinoille ja sijoitusten tuottoa. Innovatiiviset julkiset hankinnat tarkoittavat sitä, että julkinen sektori omaksuu johtavan asiakkaan roolin ja riskit ja parantaa samalla palvelujensa laatua ja tuottavuutta.

Hankintabudjetteihin olisi sisällyttävä esikaupallisia hankintoja sekä innovaatiokumppanuuksia. Komissio antaa opastusta ja tukea prosessin edistämiseksi sekä järjestää oikeudelliset puitteet, jotta eri jäsenvaltioista peräisin olevien hankintaviranomaisten olisi helpompi tehdä yhteisiä hankintoja.

Tällaisia prosesseja kehitetään alueilla, jotka kuuluvat ”Alueet talouden muutosten edistäjinä” -aloitteen piiriin, ja ne olisi saatava yleisemmin osaksi toimenpideohjelmia.

⁷ KOM(2010) 183, Kulttuuriteollisuuden ja luovan alan teollisuuden mahdollisuudet käyttöön.

3.8. Suuriin haasteisiin vastaaminen aluepolitiikan ja eurooppalaisten innovaatiokumppanuuksien keinoin

Jotkin yhteiskunnalliset haasteet ovat sellaisia, että niihin on mahdollista löytää ja soveltaa tehokkaita ratkaisuja ainoastaan EU:n tasolla koordinoitun laajan toimintamallin avulla. Eurooppa 2020 -strategiassa tuotiin tällaisina haasteina esiin ilmastonmuutos, energia- ja resurssitehokkuus, raaka-aineiden niukkuus ja väestön ikääntyminen.

Innovaatiounioniin sisältyy erinäisiä eurooppalaisia innovaatiokumppanuuksia erityishaasteisiin vastaamiseksi. Toiminnassa kootaan yhteisiin päämääriin pyrkimiseksi yhteen resurssit, kaikki keskeiset toimijat sekä kaikki toiminnan kannalta merkitykselliset EU:n ja kansallisen tason poliittiset välineet.

Aluepolitiikalla olisi edelleen pyrittävä vastaamaan näihin haasteisiin, ja lisäksi olisi keksittävä keinoja ottaa kyseiset kumppanuudet osaksi sen täytäntöönpanoa.

4. SYNERGIAN LISÄÄMINEN POLITIIKAN VÄLINEIDEN VÄLILLÄ

Neuvosto⁸ ja Euroopan parlamentti⁹ ovat korostaneet, miten tärkeää on vahvistaa tutkimukseen ja innovointiin liittyvien EU:n tukipolitiikkojen välistä synergiaa. Komissiota kehoitettiin selvittämään keinoja, joilla voidaan edelleen yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa kyseisiä toimenpiteitä koskevia sääntöjä ja menettelyjä, ja tarkastelemaan niiden välisiä yhteyksiä, jotta niiden täytäntöönpanoon osallistuvia kansallisia ja alueellisia elimiä voitaisiin opastaa ja niiden välistä yhteistyötä edistää.

Tämän jälkeen on ryhdytty erinäisiin toimiin tuen antamiseksi niin innovaatiotoiminnassa suoraan mukana oleville kuin alueellisten innovointijärjestelmien suunnittelusta ja tukipalvelujen tarjoamisesta vastaaville julkisille elimille. Ensimmäisen kohderyhmän osalta komissio on julkaissut tutkijoille ja yrityksille suunnatun käytännön oppaan.¹⁰ Kansallisen ja aluetason päättäjiä pyritään puolestaan informoimaan EU-rahoituksen saajista kyseisellä alueella, jotta voidaan lisätä kyseisten toimintojen välisiä synergiamahdollisuuksia.

Komission yksiköt selvittävät jäsenvaltioiden ja alueviranomaisten kanssa, missä määrin yhteisrahoitetuista ohjelmista voidaan antaa seitsemättä tutkimuksen puiteohjelmaa täydentävää rahoitustukea seuraaviin tarkoituksiin:

- ESFRIn etenemissuunnitelmassa kartoitetun tutkimusinfrastruktuurin rakentaminen
- seitsemänten tutkimuksen puiteohjelmaan sisältyvään tutkimuspotentiaalia koskevaan toimeen liittyvät hankkeet, jotka ovat saaneet myönteisen arvioinnin mutta joita ei ole voitu rahoittaa resurssien puutteen vuoksi.

Lisäksi olisi mahdollista, että jäsenvaltiot ja alueet omaksuvat parhaita toimintatapoja seitsemänten tutkimuksen puiteohjelmaan kuuluvien hankkeiden hallinnosta ja kansainvälistä vertaisarviointia käyttäen kartoittavat tutkimuksen ja innovoinnin rahoitusprioriteetteja EU:n aluepolitiikan ohjelmissa.

⁸ Päätelmät, 17. toukokuuta 2010.

⁹ Euroopan parlamentin päätöslauselma (EP:A7-0138/2010, P7_TA(2010) 0189; toukokuu 2010).

¹⁰ Katso http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html.

Tiede- ja teknologiakeskukset ja yrityshautomot ovat tärkeitä innovoinnin helpottajina ja alueellisen kehityksen edistäjinä.¹¹ Komissio on laatinut vastikään aluetason päättäjille suunnatun oppaan ”Smart Guide to Innovation-Based Incubators”.¹²

Yritys-Eurooppa-verkosto kytkeytyy paikallisen ja aluetason yrityksiin ja innovointia tukeviin elimiin, joista monet ovat vastuussa EAKR:n hallinnoinnista. Verkosto edistää pk-yritysten osallistumista seitsemänteen tutkimuksen puiteohjelmaan ja CIP-ohjelmaan kuuluviin hankkeisiin ja vauhdittaa teknologian siirtoa ja yritysten kumppanuuksia. Näin se auttaa yrityksiä kytkeytymään ylikansallisiin innovointi- ja osaamisverkostoihin. Lisäksi verkosto lisää paikallisten ja alueellisten kumppaniorganisaatioiden valmiuksia tarjota yhä globaalimpeihin arvoketjuihin mukautettuja tukipalveluita.

EU:n tasolla ylikansallisille ohjelmille (esimerkiksi Itämeri-strategia) ja alueiden väliseen yhteistyöhön (esimerkiksi seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman Tietämyksen alueet -toimi, CIP-ohjelman klusterialoitteet ja Interreg IVC ja Urbact, mukaan luettuna Alueet talouden muutosten edistäjinä -aloite) annettu tuki auttaa alueita osallistumaan enemmän maailmanlaajuisesti huipputasoiseen tutkimukseen ja lisää oppimismahdollisuuksia.

5. PÄATELMÄT

Tässä tiedonannossa vedotaan jäsenvaltioihin ja alueisiin, jotta ne auttaisivat Eurooppa 2020 -strategiassa esitettyjen älykkään kasvun tavoitteiden saavuttamisessa aluepolitiikan ja sen rahoitusvälineen, EAKR:n, avulla.

Aluepolitiikan toteuttamismalliin voidaan kaavailla suurempia muutoksia vasta seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä. Jäsenvaltiot ja alueet voivat kuitenkin ryhtyä kohdentamaan toimintaansa uudelleen jo nykyisen ohjelmakauden kolmen viimeisen vuoden aikana. Tämän tiedonannon liitteessä ehdotetaan keinoja hyödyntää alueellista monimuotoisuutta ja varmistaa niukkojen voimavarojen tehokas käyttö hyödyntämällä synergiavaikutuksia rahoituslähteiden välillä ja eri alueiden tutkimus- ja innovointijärjestelmien välillä. Näiden toimien asiayhteytenä on pidettävä lippulaiva-aloitetta ”Innovaatiounioni”, jota ne täydentävät.

Liite I – Toimet, joilla pyritään saavuttamaan Eurooppa 2020 -strategian älykästä kasvua koskevat tavoitteet aluepolitiikan ja sen rahoituksen keinoin

Toimi 1: Kehitetään älykkään erikoistumisen strategioita

Tällä toimella pyritään keskittämään resurssit suhteellisen edun kannalta lupaavimmille aloille, kuten klustereihin, olemassa oleviin aloihin ja alojen välisiin toimintoihin, ekoinnovointiin, suuren lisäarvon markkinoille tai erityisille tutkimusaloille. Tällaisia strategioita voidaan alkaa kehittää välittömästi; kehittäelyssä olisi hyödynnettävä teknisenä apuna annettavaa tukea, ja strategiasta olisi järjestettävä kansainvälinen vertaisarviointi.

Jos tämä toimi päätetään säilyttää, sen tueksi tarvitaan kaksi täydentävää toimenpidettä:

¹¹ EESC CCMI/072 (heinäkuu 2010), ”Technology, Industrial innovation and Science Parks”.

¹² Katso http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.ht.

- Vahvistetaan EAKR:n tukea koulutukselle, tutkimukselle ja innovaatiotoiminnalle nykyisellä ohjelmakaudella investointien lisäämiseksi näillä aloilla mm. hyödyntämällä seitsemänneistä tutkimuksen puiteohjelmasta ja CIP-ohjelmasta saatavaa täydentävää rahoitusta. Tutkimuksen, innovoinnin ja osaamistalouden edellytyksiä olisi parannettava mukauttamalla EAKR:n tuki kansallisen uudistusohjelman prioriteetteihin (tämä liittyy talouspolitiikan ja työllisyyden yhdennettyjen suuntaviivojen suuntaviivaan 4).
- Hyödynnetään täysipainoisesti EU:n aluepolitiikan ohjelmien joustavuutta varojen ohjaamiseksi uudelleen tähän tarkoitukseen. Komissio tukee tällaista uudelleenohjausta koskevia hakemuksia, sillä uudelleenohjaus on älykkääseen erikoistumiseen tähtäävän toimintamallin mukaista, ja vauhdittaa niiden hyväksymistä.

Toimi 2: Hyödynnetään laajemmin **rahoitusjärjestelyjä** innovoinnin tukemiseksi, esimerkkeinä edulliset lainat, takaukset ja riskipääoma, kyseisen yrityksen tyypin ja koon ja kyseisen riskin mukaan. Painopisteenä olisi oltava innovaatioihin käytettävän laina- ja pääomarahoituksen laajentaminen nykyisten välineiden (EIP-ryhmä mukaan luettuna) keinoin erityisesti pk-yrityksiin.

Toimi 3: Käytetään (asetuksen (EY) N:o 1083/2006 37 artiklan 6 kohdan b alakohdan nojalla tarjoutuvaa) mahdollisuutta rahoittaa **alueiden välistä yhteistyötä** tavoitteena edistää tutkimusta ja innovointia lähentymistavoitteen ja alueellisen kilpailukyvyyn tavoitteen puitteissa ja parantaa pääsyä kansainvälisiin tutkimus- ja innovointiverkostoihin seitsemänneen tutkimuksen puiteohjelman ja CIP-ohjelman puitteissa.

Toimi 4: Varmistetaan tarjontaohjautuvan ja kysyntävetoisen tutkimus- ja innovointipolitiikan yhtenäisyys hyödyntäen **EAKR:n yhteisrahoittamista julkisista hankinnoista** tarjoutuvia mahdollisuuksia lisätä tuotteiden, prosessien ja palveluiden innovaatioisisältöä.

Toimi 5: Hyödynnetään **riippumattomien asiantuntijoiden tekemää kansainvälistä vertaisarviointia** tutkimushankkeissa järjestelmällisemmin tuen tehostamiseksi.

Toimi 6: Harkitaan EAKR:n käyttöä soveltuvien **esivalittujen seitsemänten tutkimuksen puiteohjelmaan ja CIP-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden** rahoittamiseen.

Toimi 7: Hyödynnetään mahdollisuuksia parantaa alueellista innovointipolitiikkaa seitsemänneen tutkimuksen puiteohjelman, CIP-ohjelman sekä Interreg IVC -foorumien ja -verkostojen tarjoaman vertaisoppimisen keinon.

Edellä kuvattujen toimien toteutusta olisi käsiteltävä omassa luvussaan täytäntöönpanokertomuksissa, ja ohjelmien seurantakomiteoiden olisi keskusteltava niistä.

Liite 2 – Komission toimet

Mikäli jäsenvaltiot päättävät säilyttää liitteessä 1 mainitut toimet, komissio aikoo niiden tueksi

- **helpottaa kansallisten ja alueellisten viranomaisten ponnisteluja älykkään erikoistumisen strategioiden laatimiseksi ja toteuttamiseksi seuraavin toimin:**
 - älykkään erikoistumisen foorumin kehittäminen ennen vuotta 2012 kokoamalla yhteen korkeakoulujen, tutkimuskeskusten, alueviranomaisten, yritysten ja komission yksikköjen asiantuntemus, jotta voidaan paremmin kartoittaa tarpeita, vahvuuksia ja mahdollisuuksia
 - tutkimus- ja innovointialan suorituskykyä ja erikoistumista koskevat tiedot ja politiikka-analyysi EU:n laajuisesta näkökulmasta (erityisesti Euroopan klusterienseurantakeskus, Euroopan alueellisen innovaation tulostaulu ja seurantaväline (Regional Innovation Scoreboard and Monitor) ja alakohtainen innovaatiotoiminnan seurantaelin (Sectoral Innovation Watch))
 - keskinäisen oppimisen foorumit tällaisten strategioiden suunnittelusta ja täytäntöönpanosta (myös CIP-ohjelmasta rahoitettu eurooppalainen klusterien yhteistyötä käsittelevä foorumi ”European Cluster Cooperation Forum”¹³ sekä eurooppalainen klusteriyhteisö, seitsemänneistä tutkimuksen puiteohjelmasta rahoitettu Tietämyksen alueet -toimi ja tutkimuspotentiaalihankkeet).
- **auttaa jäsenvaltioita ja alueita panemaan täytäntöön koulutus-, tutkimus- ja innovointihankkeita** osaamisen siirron ja hyvien toimintamallien levittämisen keinoin Alueet talouden muutosten edistäjinä -aloitteen (RegioStars mukaan luettuna) avulla ja tarjoamalla teknistä tukea innovointiin perustuville alueellisille fast track -verkoille sekä alueiden väliseen yhteistyöhön, jota tuetaan esimerkiksi Interreg IVC -ohjelmasta, Tietämyksen alueet -toimesta ja CIP-ohjelmasta rahoitetuista klusteritoimista.
- **työskennellä tiiviisti yhdessä rahoituslaitosten kanssa** rahoituksen hankkimiseksi ja tarpeen mukaan nykyisten rahoitusvälineiden käytön maksimoimiseksi; tähän kuuluu riskinjakorahoitusvälineen¹⁴ mahdollinen perustaminen lähentymisalueita varten, Jeremie-aloitteen¹⁵ tehokkaampi käyttö, jotta voidaan järjestää riskirahoitusta ja takauksia pk-yritysten ja uusien teknologiayritysten innovoinnin edistämiseksi, sekä sen tarkastelu, miten nykyisiä rahoitusjärjestelyn välineitä voidaan laajentaa uusiin tutkimus- ja innovointitoimiin.
- **parantaa pk-yritysten liiketoimintamahdollisuuksia** lujittamalla ja vahvistamalla Yritys-Eurooppa-verkosta, johon kuuluvien kumppaneiden pitäisi puolestaan auttaa organisaatioita hyödyntämään paremmin EAKR:n rahoitusta innovaatioissa.

¹³ Perustetaan Euroopan klusterienseurantakeskuksen alaisuuteen vuonna 2011.

¹⁴ Riskinjakorahoitusväline on Euroopan komission ja EIP:n yhdessä kehittämä velkarahoitusjärjestely, jolla edistetään yksityisiä investointeja tutkimukseen, teknologian kehittämiseen ja innovaatiotoimintaan.

¹⁵ Asetuksen (EY) N:o 1083/2006 44 artikla.

- saada EU:n koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopolitiikat yhtenäisemmiksi ja täydentämään paremmin toisiaan pyrkimyksenä
 - kartoittaa päättäjille ja innovaatioita tukeville tahoille tarkoitettuja hyviä toimintamalleja ja edistää niiden käyttöönottoa; laajentaa ja parantaa EU:n tällä alalla tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia koskevaa käytännön opasta ja perustaa internetiin yksi komission tutkimukselle ja innovoinnille antamaa tukea käsittelevä portaali, josta on yhteys tai joka sisältyy seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman Participant-portaaliin, jotta innovoivien tahojen olisi helpompi saada EU:n rahoitusta.

-